

Motion till riksdagen 2013/14:C284

av Johan Pehrson och Anna Steele (FP)

Godmanskap, förvaltarskap och förmynderskap

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om det framtida systemet för gode män, förvaltare och förmyndare jämte samhällets tillsyn över dessa.

Motivering

Vi har i Sverige bortemot 100 000 personer som inte själva kan förvalta sina egna ekonomiska och rättsliga angelägenheter. Dessa oftast mycket svaga och utsatta personer, som tillsammans har en förmögenhet om troligen minst 35 miljarder kronor, behöver hjälp av samhället på ett betryggande och rättssäkert sätt.

Sedan mycket länge har vi ett väletablerat system med gode män och förvaltare, som står under tillsyn av en kommunal överförmyndare eller en kommunal överförmyndarnämnd, som i sin tur står under tillsyn av länsstyrelsen.

En god man eller en förvaltare utför en mängd varierande uppgifter för sin huvudman. Främst handlar det om att sköta ekonomin eller biträda vid kontakter med olika myndigheter. Även så praktiska uppgifter som att se till att huvudmannen har en tillfredsställande bostad eller att hjälpa till med inköp av mat och kläder kan ingå.

Samhället är i behov av många personer som är villiga att åta sig denna typ av uppdrag. För att så ska ske måste reglerna kring den gode mannens respektive förvaltarens förordnande och arbetsuppgifter med mera vara enkla och tilltalande. Även om dessa uppdrag är förenade med ett arvode har de ändå till stor del karaktären av ett ideellt engagemang.

Fel! Okänt namn på

Förmyndarskap gäller numera enbart för omyndiga barn, där föräldrarna eller en av dem är förmyndare. I stor utsträckning sköts detta utan samhällets inblandning.

Reglerna om godmanskap, förvaltare och förmyndare finns i föräldrabalken. Även om det genom årens lopp gjorts förändringar i reglerna har dessa sin grund i en lagstiftning som är bortåt 100 år gammal och tillkommen i ett samhälle som förändrats avsevärt sedan dess.

Under senare tid har framförallt frågorna kring tillsyn av verksamheten kommit i fokus. År 2006 kom Riksrevisionen med en rapport om Länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndare (RiR 2006:5) och redan 2009 gjorde Riksrevisionen en uppföljningsgranskning, Tillsynen av överförmyndarna (RiR 2009:31). Den första rapporten visade på avsevärda brister i tillsynen och tyvärr visade uppföljningsrapporten att inte särskilt mycket förbättrats.

I JO:s ämbetsberättelser redovisas så gott som årligen ett eller flera fall där tillsynen brustit.

I domstolspraxis finns många fall där en god man eller förvaltare förskingrat medel från sin huvudman.

För att i någon mån råda bot på de största och mest akuta problemen skärpte regeringen för några år sedan föreskrifterna för länsstyrelsernas tillsyn samt koncentrerade denna tillsyn till sju länsstyrelser. Dessutom tillsatte regeringen en utredning som inriktades på fyra speciellt akuta frågor. Denna utredning, Vissa frågor om gode män och förvaltare (SOU 2013:27), blev färdig i maj 2013 och är nu föremål för remissbehandling och beredning i Regeringskansliet. Tyvärr har regeringen ännu inte aviserat någon proposition beträffande dessa frågor.

På många berättigade grunder måste man fråga sig om inte hela systemet med gode män, förvaltare och förmyndare samt kommunala överförmyndare alternativt överförmyndarnämnder och länsstyrelsens tillsynsfunktioner måste bli föremål för en grundläggande och förutsättningslös genomgång och översyn. Däri bör då också övervägas systemets uppbyggnad och jämförelser göras med andra länder, som valt en statlig verksamhet i stället för den kommunala.

Stockholm den 26 september 2013

Johan Pehrson (FP)

Anna Steele (FP)